

Tablet als breekijzer in het onderwijs

Wat betekenen tablets voor ons onderwijs? Zijn de mogelijkheden die tablets bieden breekijzer voor onderwijsinnovatie, zoals Maurice de Hond stelt? Zou de content het vliegwiel moeten zijn, zoals Johan Hof van de Klas voor de Toekomst ervaart? Als opmaat naar de NOT delen De Hond en Hof hun visie op de relatie onderwijsvernieuwing en tablets.

Door Brigitte Bloem

Tablets zijn 'hot' in gesprekken en discussies over onderwijsinnovatie. Vanzelfsprekend speelt dit thema ook een hoofdrol op de Nationale Onderwijstentoonstelling (NOT) 2015, de grootste onderwijsvakbeurs voor professionals in het PO, VO en MBO. Tijdens de NOT, die van 27 tot en met 31 januari 2015 plaatsvindt in de Jaarbeurs in Utrecht, laten Hof en zijn leerlingen hun dagelijkse schoolpraktijk zien. Ook is er veel aandacht voor de Steve JobsScholen in de vorm van drie presentaties.

AANDACHT

Zowel De Hond als Hof zijn dagelijks in de weer met de innovatie van ons onderwijs. De Hond vanuit zijn stichting Onderwijs voor een Nieuwe Tijd (O4NT), initiatiefnemer van de Steve JobsScholen. Hof als leraar en initiatiefnemer van de Klas voor de Toekomst van OBS West in Capelle aan den IJssel.

De Klas voor de Toekomst is de afgelopen jaren veelvuldig bezocht door onderwijscollega's uit binnen- en buitenland. Hof ziet dat ingrediënten uit zijn onderwijsconcept door andere leraren met plezier worden overgenomen. Ook de Steve JobsScholen hebben over wereldwijde aandacht niet te klagen.

CONTENT

Wat bij binnenkomst in de Klas voor de Toekomst direct opvalt, is de omvang van het lokaal. 'Kippen hokken we op, daar is iedereen tegen. Maar we stoppen wel 25 tot 30 leerlingen in een veel te klein klaslokaal', zegt Hof verontwaardigd. 'In de Klas voor de Toekomst, tweemaal een gemiddeld klaslokaal, wil ik laten zien wat er gebeurt als je kinderen wél de ruimte geeft én een breed scala aan uiteenlopende leermiddelen biedt. Tablets zijn onderdeel van dat aanbod, maar spelen

geen hoofdrol.' Hof ziet meer in blended learning. 'De leraar moet als een heuse duizendpoot iedere keer switchen naar het beste leermiddel per leerling en per moment.' In zijn ogen zijn tablets niet het vliegwiel voor onderwijsvernieuwing. 'Als een leraar ervoor kiest te werken met tablets is hij niet zijn onderwijs aan het vernieuwen.

Vergelijk het met de komst van het digitale schoolbord. Het heeft lang geduurd voordat we met z'n allen het digibord

niet meer als veredeld krijtjesbord gebruikten. Voordat er geschikte interactieve en multimediale content kwam, waren we jaren verder. Ik ben van mening dat de educatieve content die geschikt is voor tablets pas de échte broodnodige onderwijsinnovatie brengt.'

INTERACTIEF EN MULTIMEDIAAL

De Hond daagt graag uit. Zijn presentaties in het kader van O4NT begint hij steevast met de prikkelende opmerking dat de meeste scholen musea van het verleden zijn. 'Thuis groeien kinderen interactief en multimediaal op. Dan gaan ze naar school en zien ze hoe het vroeger was. Heel veel in het huidige onderwijs is geënt op wat men vroeger belangrijk vond. Maar de wereld is compleet veranderd', benadrukt De Hond. Twee jaar geleden stonden hij en zijn echtgenote voor de schoolkeuze van hun dochter. 'Er viel eigenlijk niets te kiezen. We wilden haar daarom maar thuisonderwijs gaan geven. Interactief en multimediaal. Toen ik dit voornemen en onze beweegredenen vertelde aan toenmalig wethouder en nu minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Lodewijk Asscher, reageerde hij met de vraag waarom ik niet zelf een school begon.' Inmiddels is dochter Daphne 5 en zit ze met veel plezier op de dit schooljaar gestarte Amsterdamse school 'De Ontplooiing', waar haar vader de voorzittersrol vervult. De Ontplooiing is een van de inmiddels meer dan twintig Steve JobsScholen.

OPTIMALE KANSEN

Op het eerste gezicht oogt De Ontplooiing ongestructureerder dan een gemiddelde basisschool. Maar na een tijdje zie je dat ieder kind precies weet wat het gaat doen en wie zijn coach is. Het ziet er wel heel relaxt uit. Iedereen loopt op slofjes. Kinderen zitten, met iPad en koptelefoon, op loungebanken in een soort grote huiskamer, de stilteruimte. Ze zijn ingespannen

aan het werk. Een ander groepje bouwt aan een grote hijskraan in een van de ateliers. Er zijn ruimtes waar kinderen kleien of muziek kunnen maken. Tablets spelen er een belangrijke rol. De Hond ziet tablets als breekijzer voor onderwijsinnovatie.

'Kinderen vinden leren via de tablet véél leuker, is mijn ervaring. De motivatie en energie nemen toe. Het is zo'n speelse manier van leren. Het vergroot de betrokkenheid bij leren. De

techniek is gemakkelijk. De Steve JobsScholen gebruiken ict om de doelstelling te realiseren die we voor ogen hebben, namelijk het maximale halen uit de talenten van ieder kind. Ict helpt daarbij, niet meer en niet minder', legt De Hond uit. 'In een klassieke schoolstructuur is het ontzettend moeilijk om het maximale uit elk kind te halen. Gemiddeld zitten er 25 kinderen in een groep. Hoe moet een leraar binnen het systeem van 'one size fits all' ooit alle leerlingen optimale kansen bieden?'

TALENTEN AANBOREN

Daar gaat het ook de bevlogen leraar Hof om: leerlingen alle kansen bieden, talenten aanboren en die verder ontwikkelen. 'Tablets zijn een heel prettig en bruikbaar middel daarbij', merkt Hof. 'De tablet is veel meer dan vervanger van een boek. Het is een verrijking. Tablets bieden een virtuele leeromgeving met simulaties, animaties en bovenal adaptieve mogelijkheden. Je laat kinderen veel meer nadenken, creatieve oplossingen bedenken en producten maken, in plaats van kant-en-klare antwoorden geven. Tablets zijn bovendien heel gebruiksvriendelijk, veel veiliger dan bijvoorbeeld computers en ze zijn efficiënter en sneller dan laptops. Voorwaarde is wel dat de school over een goed draadloos netwerk beschikt, evenals een goede infrastructuur. Niets is zo ontmoedigend als een tablet of een digibord dat uitvalt. Scholen zijn er over het algemeen helaas nog lang niet op berekend om met alle groepen online te gaan. Maar dat zijn allemaal zaken die je professioneel zou kunnen regelen.'

HARD WERKEN

Veel scholen blijven volgens De Hond hangen in de discussie 'gaan we over op laptops of tablets?', maar dat is de discussie helemaal niet. 'Het gaat erom dat je onderwijs wilt aanbieden >>

Maurice de Hond (O4NT): 'In een klassieke schoolstructuur is het ontzettend moeilijk om het maximale uit elk kind te halen'

op een wijze waarbij kinderen écht hun talenten kunnen ontwikkelen. Als je constateert dat je geen individuele talenten kunt ontwikkelen in een klassikaal systeem, dan vraag je het onmogelijke van leraren. We boffen dat we nu de beschikking hebben over alle mogelijkheden van tablets, maar je moet wel de conclusie trekken dat klassikaal onderwijs de deur voor onderwijs op maat juist dichtgooit. Het is niet dat ik mijn dochter op school met een tablet wil laten werken. Dat kan ze thuis ook. Nee, ik wil dat school haar echt helpt bij het ontwikkelen van haar talenten. En niet alleen die van rekenen en taal.’

De meeste scholen die zich bij O4NT hebben aangesloten, zijn bestaande scholen. Ze werken met hetzelfde team en dezelfde budgetten als voorgaande jaren, maar kijken op een volledig andere wijze naar onderwijs dan voorheen. De Hond: ‘Ze ervaren de overgang naar een ander systeem als hard werken, maar het geeft enorm veel voldoening als ze zien en ervaren dat hun leerlingen veel beter tot hun recht komen. Zowel leerlingen als leraren worden daar gelukkiger van, is nu al mijn ervaring. Men kijkt er niet naar kinderen als groep, maar naar kinderen afzonderlijk. Dat is wat die tablet mede mogelijk maakt. Cruciaal is daarbij het gesprek eens in de zes weken tussen coach, leerling en ouders over het individuele ontwikkelingsplan van het kind.’

ZANDBAK

Dat de leerlingen op de Steve JobsScholen veel op tablets werken, wil volgens De Hond niet zeggen dat er geen tijd is voor ander leermateriaal. ‘Zeker de helft van de tijd werken onze leerlingen niet met de iPad. Ze werken bijvoorbeeld samen aan een techniekopdracht in een van de ateliers. Of ze maken muziek of spelen buiten.’ Ook in de Klas voor de Toekomst is er voldoende tijd om de tablet aan de kant te leggen. ‘Natuurlijk moeten kinderen met hun handen blijven werken en blijven samenwerken’, vindt Hof. ‘Bovendien bieden we ze in onze Klas voor de Toekomst niet enkel een digitale leeromgeving. Een onderwerp als vulkanisme maken we bijvoorbeeld ook aanschouwelijk in een zandbak, en dat in groep 7.

En in de klas hebben we bijvoorbeeld ook een keuken, waar de leerlingen allerlei opdrachten doen.’ Hof vindt dat de scholen nu wel wat moeten ondernemen om die doorbraak naar het onderwijs van de 21ste eeuw te bewerkstelligen. ‘Het inzetten van ict-middelen gaat in het onderwijs veel te langzaam en veel te vrijblijvend. In het bedrijfsleven zegt de directie: ‘We gaan over twee maanden over op een nieuw systeem. Je krijgt één training en dan is iedereen er klaar voor.’ In het onderwijs is dat een heel ander verhaal. Eigenlijk is dat heel vreemd, want iedereen maakt thuis volop gebruik van ict.’

APPS EN PROGRAMMA'S

Zoetjesaan komen er geschikte apps en programma's die het 'op maat onderwijs' mogelijk maken, is de ervaring van Hof.

Leerlingen en leraren van de Klas voor de Toekomst werken graag met Got it?!, een adaptief en remediërend oefenprogramma voor rekenen en taal. ‘Elk kind gaat op eigen niveau en in eigen tempo door de stof heen. Dat is waar we naartoe moeten. Adaptieve mogelijkheden vormen nu juist de meerwaarde van het gebruik van tablets. Digitaal leermateriaal is natuurlijk niet een PDF van het lesboek. Het motiveert kinderen enorm als ze de

opdrachten voorgeschoteld krijgen, die ze ook kunnen maken. Cruciaal is dat een leerling gelijk feedback op gemaakte opdrachten krijgt en vervolgens daarop aangepaste vervolgoopdrachten krijgt, met zo nodig gepaste uitleg in tekst, gesproken woord en/of beeld. Haalt een kind een volgend niveau niet, dan moet het automatisch opdrachten uit een niveau lager aangeboden krijgen.’ Hof verwacht dat toetsen en examens op termijn overbodig worden, omdat je juist bij gepersonaliseerd leren bij iedere leerling exact de ontwikkeling en vorderingen kunt volgen.

De Hond: ‘Er wordt vaak genoeg gezegd dat er nog te weinig geschikte educatieve apps zijn. In mijn ogen zijn er meer dan genoeg digitale leermiddelen. Via YouTube kan ik tachtig procent van wat in de methodes staat visueel duidelijk maken. Dat komt goed uit, want de hedendaagse kinderen zijn nogal visueel ingesteld. Op internet kun je werkelijk alles vinden.

Alles wat een kind wil weten, is er. Selecteren kunnen kinderen prima zelf. Maar je moet ze wel bewust maken hoe ze dat moeten doen. Dan gaat het om de zogenaamde 21ste eeuwse vaardigheden. En er zijn prima educatieve apps en adaptieve programma's als Reken tuin en Taalzee, waar de kinderen per dag minstens zestig opdrachten van maken. Daarbij is geen enkel kind meer een uitzondering, want er is geen gemiddelde klassenstandaard waar je boven of onder zit.'

LEEROPBRENGSTEN

Volgens Hof gaan de leeropbrengsten door de inzet van tablets niet zonder meer omhoog. 'Een vmbo-kind wordt niet ineens een havo-kind. Maar dat vmbo-kind gaat school wel leuker vinden, omdat zijn talenten meer worden aangeboord en hij precies die opdrachten krijgt, die geschikt voor hem zijn.' De Hond, de man van de statistieken, kan ook nog maar weinig zeggen over de leeropbrengsten. Wel krijgt hij veel positieve reacties van ouders van kinderen die op een van de Steve JobsScholen zitten. Mailtjes als: 'Ik leer kanten van mijn kind kennen waarvan ik niet wist dat hij ze had' en 'Mijn kind komt zó gelukkig uit school en vertelt honderduit' doen hem goed. Meerdere scholen laten weten dat deze manier van onderwijs ook erg goed aanslaat bij Cluster 4-kinderen, weet De Hond te melden. En op de kritiek dat je informatie beter van papier zou opnemen dan vanaf een scherm, reageert De Hond fel met: 'Dat geldt misschien voor mensen van vóór 2000. Maar ieder-

een die daarna is geboren, is zó gewend aan schermen en de beeldcultuur. Kinderen zijn juist van hun geboorte af thuis enorm getraind in het verwerken van informatie vanaf een scherm.' De Hond verwacht dat binnen vijf jaar geen enkele onderwijsvorm meer zonder tablets werkt. 'Met tablets heb je een geweldig instrument in handen voor gepersonaliseerd leren. Maar, dan moet wel de klassikale structuur in de scholen op de schop. Pas dan krijg je écht passend onderwijs.' <<

**Johan Hof (Klas voor de Toekomst):
'Kippen hokken we op, daar is iedereen
tegen. Maar we stoppen wel 25 tot 30
leerlingen in een veel te klein klaslokaal.'**

NOT 2015

Johan Hof is op NOT aanwezig met zijn Klas voor de Toekomst. Beursbezoekers komen meer te weten over de Steve JobsScholen in presentatiesessies in het theater van het Kenniscentrum op dinsdag 27, donderdag 29 en zaterdag 31 januari.

De Nationale Onderwijstentoonstelling is te bezoeken van dinsdag 27 tot en met zaterdag 31 januari 2015 in de Jaarbeurs in Utrecht. Onderwijsprofessionals krijgen een stevig programma voorgeschoteld om zich te laten informeren over actuele ontwikkelingen en interessante innovaties op onderwijsgebied. NOT is de grootste vakbeurs voor professionals in het PO, VO en MBO. Meer informatie over de beurs, nieuws, activiteiten, deelnemers en whitepapers is te vinden via www.not-online.nl